

אוסף סיפורים רצט

מתוך "ליקוטי שמואל"

מלקט ועורך ש. אייזיקוביץ

eisikovits1@gmail.com

סיפור חיים על אדם מיוחד שחי בינינו. מדובר באחי הקטן. אני כותבת על "אחי הקטן טוביה" אני בת, 75 וכל אח שהוא מתחת לגיל הזה נכנס להגדרה של "אחי הקטן".

הורי עלו לארץ בשנות החמישים עם חמישה ילדים, ועוד ארבעה נולדו כאן. היינו עניים וחסרי כל. התגוררנו במרכז הארץ, אבי לא התאקלם וממילא לא הצליח למצוא פרנסה, וחיינו בעוני אמיתי. המשפחה גדלה, תשעה בנים ובנות בלי עין הרע. אני הייתי השנייה. טוביה נולד פג, בזמנים שבהם רוב הפגים לא היו שורדים, ואלה שכן, סבלו מבעיות התפתחות. טוביה היה איטי וחולמני. למזלו הוא נולד לפני למעלה מ-70 שנה, בזמנים שעדיין לא קטלגו ילדים בכל מיני שמות. אבל אנחנו פשוט ידענו שהוא איטי, וככל שגדל יכולנו לראות את הקשיים שלו.

בבית הספר היה יושב אינו מפריע ואינו לומד, החברים אהבו אותו. היה רץ להביא להם את הכדורים, והיו משבחים אותו, לא כניצול אלא כשיתוף; ונותנים לו להיות בחברתם, אולי משום שידע להקשיב להם ולשאול שאלות המעידות שדבריהם נשמעו. כשסיים את בית הספר, נפרדו רוב החברים והלכו לישיבות טובות. הוא לא הצליח להתקבל לשום מקום ונשאר בבית. היה עוזר בעבודות הבית, לאבא בקניות, לאמא בבישולים, ובין לבין היה מדבר אתנו, מתעניין ובעיקר מחמיא. והיה עושה זאת בדרך כל כך מופלאה.

כשהיה בן 16, הלכתי איתו לקניות בשוק. העמסנו סלים בכל טוב, וכשסיימנו את הקנייה נוכחנו לדעת שהחמצנו את האוטובוס האחרון. טוביה שאל אותי: "אולי נשאר לך כסף לטקסי?" "טקסי" היה רק לעשירים, שכנע אותי שאבא לא יכעס עלינו ושאם כן, הוא ייתן מדמי הכיס שלו. הסכמתי. עצרנו טקסי. הנהג הסביר לנו כל מה שלא ידענו ושלא עניין אותנו: פוליטיקה, מלחמות. הגענו אל היעד, ואז אמר לו אחי: "אתה יודע, אתה נהגת ממש טוב". "אתה צוחק עלי?" שאל הנהג. "לא", אחי ממש נפגע, "אתה באמת נוהג טוב, ראיתי איך אתה אווז את ההגה ביד אחת ואיך תמרנת שם בין הרכב הכחול החונה למדרכה, אתה רואה שאני לא אומר סתם. אתה לא סתם נהג. אתה נהג אלוף". הנהג נראה כמו אחד שזכה זה עתה בפיס". תשמע, בחור קטן", אמר, "אני מסיע כל יום המון אנשים כבר עשר שנים. בחיים שלי לא אמרו לי מילה טובה על העבודה". "הם כנראה לא מבינים בנהיגה", ניחם אותו טוביה. שאלתי אותו: "אדוני, כמה צריך לשלם?". הוא חשב רגע ואז נמלך בדעתו ואמר: "לא צריך. הבחור המתוק הזה מוצא חן בעיני, הנסיעה בקשיש".

עברו עוד מספר שנים. כמה מאתנו התחתנו, שניים אפילו עקפו אותו, בסוף גם טוביה מצא את השידוך שלו, אישה טובה וחכמה, יותר פלפלית ממנו, עם בעיה קטנה. הזוגיות שלהם הייתה משהו שכולנו התפעלנו ממנה. שניהם היו מסורים אחד לשני בצורה שלא תיאמן.

במשך שנים אחדות טוביה הסתובב סתם כך ולא עשה דבר, אך איכשהו דאג לצרכי הבית. אל תשאל איך היו אוכל ובגדים, בני אדם שנתקלו במילותיו הנעימות ובמחמאותיו פשוט דאגו לרווחת משפחתו. עם ילדיו הצליח מאד, בין השאר משום שהיו לו קשרים עם המורים. הוא היה עושה כזה פרסום לכל מורה, טורח ללכת למנהל ולספר בשבח, מדבר עם האנשים שהתפללו אתו במניין, עם השכנים, עם הוריו, עם ילדיו, עם אחיו ועם אחיותיו, ולכולם מספר כמה הוא סבלני, כמה הוא מתייחס לכל ילד וילד, איזה פדגוג ואיש חינוך הוא. טוביה באמת

האמין בזה, ואתם יודעים מדוע, כי זה מה שהם הפכו להיות אחרי שהילל אותם כל כך. כשאתה יודע שמישהו תולה בך כל כך הרבה תקוות – אתה לא מאכזב אותו. כולם נתנו לטוביה את כל מה שיכלו, והתוצאה היא שהילדים שלו תמיד שגשגו והצליחו, בין אם בכישרון הטבעי שלהם ובין אם עקב ההשקעה שהשקיעו בהם מוריהם, שרצו להיות ראויים למחמאות של טוביה. טוביה היה מאיר את חיי האנשים, גם אם היו אלה חיים פשוטים, שלא לומר עלובים.

עם השנים החל טוביה להתפרנס. תיווך עובדים למוסדות, ספקים למשרדים, משרדים לעיתונים, עיתונים לפרסום, פרסום למפרסמים, מפרסמים למוצרים בזול ועוד. פשוט הכיר עשרות אלפי אנשים, וידע מה כל אחד מהם עושה וכמה טוב שהוא עושה, וכמו מתווך דירות שמשבח את הדירה וגורם לחשק לרכוש אותה, והיה עושה זאת במוצרים, בשירותים, בדירות, במשרות, בבתי עסק ובעיקר באנשים. ואשתו הפלפלית בחכמתה ידעה לנתב זאת, הייתה חכמה מספיק כדי לא לפגוע בתום ובטוהר של בעלה, לכן ניהלה את כל העניין מהבית.

טוביה התעשר. כן. ממש עשיר ובעל נכסים. אשתו החכמה, אשת החיל, ידעה לחסוך כל פרוטה ולרכוש נכסים בפרוטות, לשפץ אותם באמצעות צי של בעלי מלאכה שאהבו את טוביה, והיו עושים זאת בחינם אלמלא היו מכריחים אותם לקבל תשלום, ולהפוך אותם למכרות זהב.

מצאתי שם למקצועו של טוביה: "מאכער". היה מאכער שהקשרים שלו היו חובקי עולם. התינוק הפג, הילד החולמני, הבחור האיטי, עשה זאת; הצליח בחיים ובזכותו הפכה משפחתנו מענייה מרודה לאמידה. כשאני חושבת על כך, הכל בגלל היכולת שלו להחמיא, לתת מילה טובה, לעשות טוב לאנשים.

לפני מספר שנים חלה טוביה. אושפז לתקופה, ובמהלכה הצליח להקסים את כל צוות בית החולים, מהרופא הבכיר ביותר עד למנקה. כולם זכו ממנו ליחס, בכולם התעניין. את כולם שיבח והילל והאיר. מה שגרם לכולם לתת לו ובעצם לכל המחלקה יחס מסור ומיוחד במינו. אחד הפרופסורים אמר: "האיש הזה משנה לנו את הצוות, הוא גורם לכולם להיות אכפתיים ולשמוח בעבודתם". טוביה לא הטריד את הצוות. לאחר מחלה לא ארוכה נפטר, והוא בן 66. בשעותיו האחרונות היה מוקף בבני משפחתו, באחיו ובאחיותיו, וכולנו שרנו לו את השיר "מי האיש החפץ חיים אוהב ימים לראות טוב נצור לשונך מרע ושפתך מדבר מרמה סור מרע ועשה טוב בקש שלום ורדפהו".

זה הסיפור על אחי טוביה, שלכמותו החיים אינם מאירים פנים, אך בשל יכולתו ליצור מציאות של טוב, להאיר על בני האדם – הם החזירו לו מאורם וכך הוא גבר על חסרונותיו ועל קשייו והצליח להקים דור ישרים מבורך, להצליח ולשגשג. אני חושבת על היכולת הזו, מדוע אין אותה לכולם? האם עינינו עיוורות מלהבין שלתת זה בסוף לקבל, שהיכולת להחמיא משנה את העולם לטובה, גם את העולם שלך? מדוע איננו יודעים מה מילה טובה יכולה לעשות, מה משפט טוב ומה נאום שלם של שבח מסוגל לחולל לזולת, ובסופו של דבר לכולנו?!

בקשות סותרות... (קול ברמה – בטאונה של רמת אלחנן, שבט תש"פ)

שמעתי לאחרונה על בני זוג שנסעו להתפלל במירון, וכשסיימו את תפילתם אמר הבעל לאשתו שהוא מעונין לנסוע מכאן לנהריה, לרבו האדמו"ר רבי דוד אבוחצירא, כדי לשתוח בפניו כמה שאלות. הבעיה הייתה שהשעון הצביע על שעה מאוחרת מאוד, שבה כבר לא היו אוטובוסים ממירון לנהריה. הבעל לא נכנע, ואמר שהוא תורם 1,000 ₪ לקופת העיר כדי שיגיע לו עכשיו 'טרמפ' לנהריה. האישה, מצידה, טענה שהיא כבר עייפה מאוד מטורח הנסיעות, ואין לה כוח להמשיך ולנסוע לנהריה. היא אף הוסיפה ואמרה שהיא תורמת 1,000 ₪ כדי שהטרמפ לא יגיע... ומה עשה הקב"ה? בתוך דקות ספורות שומעים בני הזוג המולה גדולה בסמוך למקום שבו עמדו. עד מהרה נודע להם שרבי דוד אבוחצירא הגיע בעצמו למירון, וכך קיים השם יתברך את שתי התפילות... הבעל יוכל להציג את השאלות בפני רבו, וגם הטרמפ לא הגיע כפי תפילתה של האישה... למדנו מכך, שבאמת לא צריך לתת להשי"ת עצות והדרכות מה לעשות כיצד לקיים את כל התפילות.

ההלוויה באונגוואר (השגחה פרטית, עלון 37)

מספר הרה"צ ר' חנוך העניך טיילטבוים, בן אדמו"ר מסאסוב שליט"א, חתן אדמו"ר מתולדות אברהם יצחק שליט"א: עמדתי לפני חתונת בתי שתחי', ועז היה חפצי לצאת לקברי אבות לפני החתונה - להזמין את נשמות הסבים והסבות ולהעתיר בתפילה לטובת הבית החדש העומד להיבנות שיהיה משכן לשכינה. בתחילה חשבתי לנסוע אחרי חנוכה. אבי שליט"א אמר לי שאסע לפני חנוכה, כי לאחר חנוכה זה יהיה קרוב מדי לחתונה ולחוץ מדי. חמי הוא האדמו"ר מ'תולדות אברהם יצחק שליט"א, נכדו של בעל ה'שומר אמונים', הרה"ק רבי אהרן ראטה זצלה"ה ז"ע. הוריו, הרה"צ רבי שמואל יעקב ויענטע, שהכלה נקראת על שמה, גרו באונגוואר, ושם מנוחתם כבוד.

אונגוואר היא עיירה השוכנת באוקראינה על גבול סלובקיה. הדרך לשם משדה התעופה עוברת דרך עיירות אשר שמן נודע בעולם היהודי. כיוון שכך, עשינו את דרכנו כאשר אנו חונים בקברותיהם של צדיקים. קודם נסענו להונגריה, ושם זכיתי להתפלל על ציונו של ר' ישעי' מקרעסטיר ועל מקום קבורתו של בעל ה'ישמח משה' באיהל. זה היה ביום שלישי, שבוע לפני חנוכה. עם הזמן נטתה השמש מערבה, ואנו הלכנו והתקרבו לאונגוואר. הגענו לאונגוואר בשעת לילה, ואני הבנתי שלא נוכל להשתטח היום על הציונים באונגוואר. "איני רוצה לשהות לילה מבלי שתהיה לי אפשרות לטבול אחר כך במקווה", אמרתי לנהג. הנהג לא הבין מה הבעיה, ואני ניסיתי להסביר לו שאמנם אין כאן הלכה לכלל, אך זו היא חומרה של חסידים, ומאז ומעולם הקפדתי עליה. בלילה לא אוכל למצוא מקווה, וביום בוודאי אמצא מישהו שיורה לי היכן אפשר לטבול.

מקום אכסנייתי היה בבישטנא, שם היה מקווה, אבל צריך להזמין מראש, ואני לא הזמנתי. הנהג ניסה להניא אותי מהחלטתי. "הדרך מבישטנא לאונגוואר אורכת שעותיים. תצטרך לנסוע במיוחד שעותיים הלך ושעותיים חזור", הזהיר. "ההקפדה שלי שווה ארבע שעות נסיעה", השבתי לו. "הבה ניסע לבישטנא, ונצא מחר, ביום רביעי, מוקדם ככל האפשר." הנהג היה תושב אונגוואר, ובדרך לבישטנא סיפר לי שהוא קיבל ידיעה שמחר בשעה אחת בצהריים תתקיים לוייה יהודית בעיירה. זמני היה צפוף מאוד, ואני תיכננתי שנצא מיד בבוקר, הרבה

לפני הלוויה, כך שלא נפגוש אותה בכלל ולא נתחייב בלוויית המת. וכך היה. נסענו לאכסניה, ולמחרת ביום רביעי בשעה שמונה בבוקר, אחרי תפילת שחרית, יצאנו לאונגוואר. הגענו לשם בעשר בבוקר. יחד עם חבר טוב, אברך מירושלים, נכנסתי לבית החיים וזכיתי להזמין לחתונה את הסב והסבתא לבית ראטה, הוריו הצדיקים והמופלאים של רבינו בעל ה'שומר אמונים'. ידעתי כי זכות נפלה בחלקי, ויהי רצון שיתקבלו כל התפילות לזכות החתן והכלה, המשפחה וכל כלל ישראל.

בעת שעמדנו לצאת מבית החיים, הבחנו, להפתעתנו, בלוויה הנכנסת לבית החיים. קבוצה קטנה של אנשים השתתפו בה, ביניהם הרב מנדל וילהלם שליט"א, רב הקהילה היהודית בעיר. הם באו ללוות לדרכה האחרונה נפטרת בת שמונים וארבע. הרב התרגש לראות אותנו. "אנחנו כאן שמונה אנשים. תוכלו להצטרף אלינו ולהשלים לנו מניין?" מובן שהצטרפנו. אחרי הקבורה עמדנו בשתי שורות, אלו מול אלו, ובנה היחיד, שהיה נראה רוסי טיפוסי לכל דבר, עבר בינינו, כנהוג. כבר אז הרגשתי כעין הארה משמים, כי אכן הנהגתי רצויה לפני הבורא יתברך. הקפדתי על מנהגי לטבול במקווה אחרי שהייה בבית עלמין, ומצווה גוררת מצווה - זכיתי לגמול חסד של אמת. חשבתי שאולי הרב יודע על מקווה קרוב יותר, ושאלתי אותו היכן יש מקווה. והנה, גם את זה שלח לי הקב"ה בצורה שלא חשבתי עליה כלל. הרב פשוט הנחה אותי ללכת לביתו ...

בסיום הלוויה חזר הרב לביתו, ונפגשנו יחד. בוא ואספר לך מה היה כאן", אמר לי הרב. "הנפטרת, עליה השלום, הייתה בת ישראל כשרה, אך למרבה הצער, בנה גדל בצילו של מסך הברזל, חונק על ידי הקומוניסטים ונעשה קומוניסט מושבע. אין לו קשר ליהדות כלל, עד כדי כך שכששאתו ניסתה לבקש ממנו שילך לפחות ביום הכיפורים ובליל פסח לבית הכנסת, הוא סירב בתוקף. כאשר חשה אמו שקיצה קרב, קראה לבנה וביקשה ממנו בקשה אחת: בבקשה, תערוך לי לווייה עם מניין יהודים'. הבן, שאין לו קשר כלל עם יהודים ועם יהדות, התרגז מאוד. 'אני לא יכול, הוא אמר, 'זה לא מתאים לי'. מפעם לפעם הייתה האם חוזרת ומזכירה את בקשתה האחרונה, אבל הבן, שחי את חייו ללא כל זיקה יהודית, לא הסכים אפילו לנסות לארגן דבר כזה. הוא חש רתיעה מכל העניין, וכאשר ביקשה האם פעם נוספת שילווה אותה עם מניין, אמר לה הבן: 'אם תבקשי ממני פעם נוספת מניין, אקבור אותך בבית קברות של נוצרים'. הבינה האמא שאין על מה לדבר ואמרה: 'אתה יודע מה? אתה לא רוצה, אני לא מבקשת ממך יותר. אתפלל לא-לוקים, והוא יעזור'. מאותה שיחה היא הפסיקה לבקש מניין, ואכן התפללה לה 'יתברך שישלח לה עשרה יהודים שילוו אותה לדרכה האחרונה. והנה, הגיע היום. הנפטרת היא חברה בקהילה שלנו כאן באונגוואר, ולכן רציתי לארגן לה לווייה במניין, אך במשך השבוע קשה מאוד להשיג פה מניין יהודים. אמנם בשבת יש מניין בבית הכנסת, אבל במשך השבוע, כשכל אחד הולך לדרכו ולעבודתו, נדיר עד בלתי אפשרי למצוא עשרה יהודים במקום אחד. חשבנו לערוך את הלוויה בשעה אחת בצהרים, אחרי שאנשים חוזרים מהעבודה, אבל הבן מיהר, וכך הגענו אל בית העלמין בשעה עשר בבוקר. הפלא העצום שהתגלה מול עינינו היה - כבודכם. שני יהודים מארץ ישראל בלבוש ירושלמי אוטנטי. אתם נראיתם כמו מלאכים מהשמים שנשלחו במיוחד להשלים לנו את המניין. הבן של הנפטרת שאל אותי מי אתם. אמרתי לו שאלו יהודים מארץ ישראל, והוא נדהם. אחרי הלוויה הוא סיפר לי על בקשתה של אמו, על התגובה שלו ועל התשובה שלה. רק הא-לוקים יכול לסדר דבר כזה, התפעל הבן. 'הוא שמע לתפילות של אמא שלי. אתה מבין, הרב? הוא שמע! אף אחד בעולם

לא יכול לדעת מתי הלוויה. אף אחד לא קרא ליהודים האלה, והם באו. אם זה הבורא שאמא שלי האמינה בו, אז גם אני מאמין. החלטנו אני ואשתי להתקרב לבורא עולם. מהשבת הזאת אני אגיע לבית הכנסת.”

נכנסנו למכונת כדי להמשיך את המסע, אפופים ברגשות הודיה לבורא כל עולמים. בתחילה חשבתי שרק המקווה לבד שווה ארבע שעות נסיעה, אבל עתה ידעתי כי ארבע שעות אלו הן מחיר פעוט לעומת הזכות הגדולה להשיב נשמה תועה לאביה שבשמים.

הלוא פורים היום (פניני בית לוי, עלון 574)

בכפר קטן ליד העיר קוזניץ התגורר לו עני מרוד בשם שמעון. כסף לא היה לו לשמעון, אך היתה לו משפחה מרובת ילדים אותה הצליח לפרנס בקושי. לפרנסתו שלח שמעון את ידו במלאכות שונות, אך המזל לא האיר לו פנים.

קוזניץ הסמוכה היתה עיר ואם בישראל, ולקראת החגים היה פוסע שמעון רגלית – שהרי ממון לשכירת סוס ועגלה לא היה ברשותו – אל העיר הסמוכה כדי לקיים את מצוות החג, כמנהג היהודים מדורי דורות. כך עשה גם כשהתקרב חג הפורים. לבש את בגדיו הבלויים, צחצח במעט מים את נעליו הקרועות, ויצא אל בית-הכנסת אשר בקוזניץ כשליבו עגום עליו. מראה הילדים המחופשים והוריהם הלבושים במיטב המחלצות לא היטיב עמו. “ראו נא ראו” חשב לעצמו בעגמומיות. “כל אלו שמחים וששים בשמחת החג; ואילו משפחתי יושבת ונמקה ברעב.”

בית-הכנסת היה מואר באור יקרות. כל המתפללים המתנינו בדריכות לרבי ישראל, הלוא הוא המגיד הקדוש מקוזניץ, שיעלה על בימת הקריאה ויחל בקריאת המגילה. כשעלה רבי ישראל אל הבימה השתררה דממה מוחלטת, וכולם האזינו בשקיקה לקולו הערב של הרב. “ומרדכי יצא לפני המלך בלבוש מלכות תכלת וחור... ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר...” פסוקי המגילה השכיחו ממנו לרגע-קט את מצוקותיו ומצב רוחו החל להשתפר. נסתיימה קריאת המגילה. יהודי העיר ניגשו לאחל לרבם “פורים שמח” ושמעון הצטרף אליהם. כשהגיע תורו נעץ בו המגיד מבט חודר ושאל: “רבי יהודי, מדוע לא הבאת לי משלוח מנות?” התבלבל שמעון והשיב: “אינני מתגורר בעיר קוזניץ... באתי רק כדי לשמוע את קריאת המגילה”. אך המגיד לא התייחס לדבריו והמשיך: “הלוא פורים היום. בוא נא לביתי ואמור ‘לחיים’”. בביתו של המגיד הציעו לפניו מאכלים ומיני מגדנות וכן יין בשפע. הטיב שמעון את לבו ביין וקינח במיני מאפה, וכשסיים איחל לנוכחים “פורים שמח” ויצא את הבית כשדבריו של המגיד הקדוש מהדהדים באוזניו: “מדוע לא הבאת לי משלוח מנות?” מכיון שהיה מבוסס מעט, הרהיב עוז בנפשו ופנה לחנות המשקאות החרפים. “פורים שמח!” הכריז בקול בוטח. “הבה נא לי בקבוק יין משובח ואשלם, בעזרת ה’, לאחר חג הפורים. ואם לא אשלם – מה בכך? הלוא פורים היום!” נענה בעל החנות לדבריו והעניק לו בקבוק יין משובח שבמשובחים. כה עשה שמעון גם בדוכן התפוחים, וכשבידיו בקבוק יין ומעט תפוחים עשה את דרכו שוב לבית המגיד. כשראה אותו המגיד חיך ואמר: “אאחל לך שתזכה להביא לי בכל שנה משלוח מנות.”

רק יצא שמעון מבית המגיד ומחשבה עלתה במוחו: מדוע לא אביא מעט מזון לביתי, לשמח אותם בשמחת הפורים? אומר ועושה: שוב ניגש שמעון לחנויות, ובפיו הבקשה "תנו נא לי בהקפה – ואם לא, מה בכך? הלוא פורים היום!" ושוב האיר לו המזל ולא חלף זמן רב ושמעון החל לפסוע לביתו כשידיו מלאות כל-טוב". פורים שמח! הכריז בקול מאושש ופרס את 'אוצרו' על השולחן. הילדים שלא ראו זמן רב מעדנים כאלו פצחו בקריאות שמחה. ה'אשת-חיל' מיהרה לפרוס מפה לבנה ומטולאת על השולחן, וכולם התיישבו לסעודה חגיגית להודות לבורא העולם על חסדיו.

"פתחו לי, פתחו לי!" נשמע קול צרוד מפתח הבית. "בוודאי איזה ערל שיכור חפץ להיכנס לביתינו" חשב שמעון לעצמו וסירב לפתוח את הדלת, עד שאשתו נענתה ואמרה: "דומני שזהו גריגורי הבא לכאן לעיתים קרובות למכור את מרכולתו; אלך ואפתח לו." הדלת נפתחה ונכנס גריגורי כשהוא פצוע וזב דם. שמעון ואשתו מיהרו להגיש לו תחבושות לחבוש את פצעיו, וכן כוסית יין-שרף למען ישיב את נפשו. כששבה רוחו אליו, סיפר להם גריגורי על בתו וחתנו שהשליכו אותו מביתם לאחר שנקעה נפשם מהרגלי השתיה שלו. "אוצר גדול טמנתי ביער, וביקשתי להעניק להם אותו בטרם אמות" אמר גריגורי. "אך לא אעשה זאת! אתם, שבאתם לעזרתי בשעת צרה, תזכו באוצר הגדול." חלפו ימים אחדים והאיכר מת מפצעיו. הלך שמעון אל היער כפי אשר הורה לו האיכר, שם מצא אוצר גדוש במטבעות זהב. ושמעון העני המרוד הפך לעשיר גדול ומפורסם. מדי שנה היה מגיע שמעון אל המגיד הקדוש מקוזניץ, ומעניק לו משלוח מנות ביד רחבה ובלב שמח.

המחמאות של ר' שמואל (א. שמעה)

בשכונתנו הכירו כולם את איציק. מדובר בזאטוט בן תשע שנים, שתמיד יכול היית למצוא אותו משוטט ברחובות – בשעה חמש לפנות בוקר או לחילופין בשתיים עשרה בלילה.

חלפו שנים, הגיע הזמן לרשום את איציק לישיבה קטנה, אולם הוריו היו נבוכים, איזו ישיבה תסכים לקבל אותו? איזה ראש ישיבה יטול על עצמו אחריות כבדה שכזו? הם ניסו להפעיל לחצים, התדפקו על דלתות רבנים, ולבסוף הצליחו להכניסו לישיבה כלשהי.

עברו מספר שנים, איציק כמעט ולא נראה ברחובות השכונה. יום אחד נחתה הבשורה המרנינה, כרעם ביום בהיר – איציק התארס! נדהמו השכנים לשמע הבשורה. איציק היה בן תשע עשרה, צעיר לימים. למד בישיבה מרוחקת ולא ידועה. מי היה מאמין שאיציק יתארס בגיל כה צעיר?! אנשים פגשו את השווער של איציק, אשר היה מרוצה מאוד, ומודה לה' שזכה בחתן שכזה... הכלה בוגרת סמינר מעולה, מאושרת ובטוחה שזכתה ליהלום נדיר ביותר. ואז הגיע גם ההלם הגדול: נודע, כי בליל החתונה יערוך החתן כליל המעלות סיום של כל הש"ס! אני כשלעצמי לא הצלחתי להבין, כיצד התרחש מפנה זה, אולם זו הייתה המציאות.

לילה אחד פגשתי באקראי את איציק בחתונה של חבר משותף, ראיתי כיצד ניגש הוא באצילות לאבי החתן ואיחל לו "מזל טוב" לבבי. נזכרתי באיציק של פעם וניגשתי אליו. איציק שוחח עמי במאור פנים. נהייתי לשמוע את דבריו. אמרתי לו: "תרשה לי לשאול אותך, ר' יצחק, הרי כולנו יודעים מה היית פעם... וכולנו גאים בך היום. אולי תוכל להסביר לי, כיצד יתכן לעשות מפנה חד שכזה? מה קרה פתאום?" נראה, שהוא המתין לשאלה מעין זו. "מעולם לא חשבתי שיש לי סיכוי כלשהו" השיב איציק "הרי אתה מכיר את קורות חיי ואת העבר הייחודי שלי"...

אך קרה מקרה, וערב אחד, היה זה לאחר סדר ג', פתחתי את הגמרא, פשוט עניין אותי לבדוק בה דבר מה. פתאום ראיתי צל על הגמרא. הרמתי את עיניי, וראיתי שם את הרב שמואל, הר"מ של השיעור שלנו". איציק" קרא במנגינה מיוחדת "איציק! אשריך! לשבת אחרי סוף הסדר ולפתוח גמרא?! לא מצאתי הרבה בחורים כאלו!" הביט בי בהערכה, הסתובב ופנה משם, ואני נשארתי עם הגמרא... לא יודע איך, אבל למחרת מצאתי את עצמי שוב נשאר לאחר הסדר עם הגמרא. פתחתי את הגמרא וניסתי להבין את קטע הגמרא שאותו היינו אמורים ללמוד מחר בשיעור עם הרב שמואל. כמה לילות כאלו נשארתי אחרי סדר ג'. בבקרים ראה אותי הרב שמואל והאיר לי פנים, כאומר: אני רואה אותך בלילות. אני מעריך אותך, אני מתפעל ממך! מעולם לא היה אדם שהתפעל ממני...

בוקר אחד, באמצע השיעור, התעוררה לי קושיה. ערב קודם הכנתי את החומר, כרגיל, ובשעת השיעור היה מוחי פנוי להבין ולהקשות קושיה. הרב שמואל נדהם. "איציק!" קרא הר"מ בהתפעלות, "כיוונת לשאלתו של הפני יהושע!!" חבריי סובבו את ראשיהם, הם עדיין לא הספיקו להכיר אותי, כנראה הרהרו אודות העילוי החדש שנחת בישיבתם. באותו יום ניגש אלי אחד הבחורים וביקש ללמוד עמי בחברותא. הייתי מאושר, היתה זו הפעם הראשונה שמישהו ביקש ללמוד אתי. ההרגשה היתה משכרת. הרגשתי שאני אוהב את הגמרא. הרב שמואל העריך אותי, וההערכה הזאת היטיבה עמי מאוד... שעות הלימוד של הערב התרחבו גם לצהרים, לא הרגשתי שזה מוגזם, כי היה לי טוב ונעים ללמוד. הרב שמואל כל כך התפעל מיכולת ההתמדה שלי, ואני חשתי, שאני באמת מסוגל להתמיד ולהעפיל מעלה. באופן טבעי, חדר האוכל משך אותי פחות וכן גם שאר אתרי 'בילוי הזמן'. איציק הפסיק לרגע, ואז המשיך: "אתה צודק, זה באמת מדהים. אבל זהו חוק הבריאה מיחס חם, מסוגל להפשיר את הקרח הקפוא ביותר! השעות שלמדתי בין הסדרים צברו תאוצה, ועד שהתארסתי, ברוך ה', הספקתי לסיים את כל הש"ס."

איציק סיים את סיפורו, ואני הרהרתי בזכויותיו של הרב שמואל, שבמספר מועט של מחמאות הציל בחור מהרחוב ואף גרם לו לגדול בתורה וביראת שמים ולסיים את כל הש"ס עד לחתונתו.

אם נשכיל להפנים לעצמנו מידה זו של פיזור מחמאות, אזי בכך נעשה חסד לכל המעגלים הסובבים אותנו, הן בבית והן מחוצה לו, ובפעולה זו ניטיב עם הזולת, ובעיקר עם עצמנו כמשוב...

המשפץ האלמוני (על-פי טראבלס של מעלה)

עובדי החברה קדישא, שנכנסו אל בית העלמין במושב בן-זכאי שבשפלה, שמעו רעש חריג מכיוון החלקה הישנה. הם ניגשו למקום וראו פועל עמל על שיפוץ אחד הקברים. הוא הסביר כי הוזמן לחדש את המצבה של קבר אחד ולפתח את סביבתו.

האנשים הביטו בשם שעל המצבה: הרב יהודה שלג זצ"ל. אחד מהם, יהודי מבוגר, קימט את מצחו ונזכר: "אני מכיר את בנו, אברהם, מאשדוד. הכרתי את האב, רבי יהודה זצ"ל, שנפטר בצעירותו, והניח אלמנה ובן יחיד, בן שמונה".

תהייה עלתה בלב האיש: מי הזמין את השיפוף דווקא עכשיו, חמישים שנה אחרי פטירתו? הוא השיג את מספר הטלפון של הבן, וסיפר לו על השיפוף של מקום מנוחת אביו. "מוזר", השיב האיש מהעבר השני של קו הטלפון, "אני בא מייד לבדוק את העניין".

בתוך זמן קצר בא אברהם לבית העלמין, וניסה לברר עם קבלן השיפוצים מי הזמין את העבודה. "שמו משה לביא מנתניה", השיב הקבלן לתומו.

קול מבוגר ענה לטלפון. "שלום", אמר אברהם, "אני בנו של רבי יהודה שלג".

"מה?!", נשמעה הפתעה בקולו של האיש, "לא ידעתי שלרבי יהודה יש בן".

"אמור נא לי", ביקש אברהם, "מה פשר שיפוף קברו של אבי על-ידך?".

"בוא לביתי", השיב הקשיש, "ואספר לך".

בצהריים נפגשו השניים בביתו של לביא בנתניה. "אוי, כמה אתה דומה לאביך!", התמוגג המארח. דמעות זלגו מעיניו. נראה היה כי המפגש מעורר בו רגשות עזים. והוא פתח בסיפורו:

לפני שישים שנה הייתי ילד קטן בטרופולי שבלוב. למדתי אצל אביך הדגול, שהיה צדיק נסתר ומרביץ תורה. סיפורי ניסים ומופתים רבים נקשרו בשמו.

בוקר אחד באתי אל הרב בשעת בוקר מוקדמת, עם גיסי, שביקש לברר שאלה הלכתית דחופה. הרב ישב בחדרו בבית הכנסת. מאחורי הדלת הסגורה בקעו קולות לימוד. התגנבנו אל מאחורי החלון והבטנו פנימה אל תוך החדר.

המראה המם אותנו: שתי דמויות גבוהות, לבושות גלימות לבנות ועטופות בטליתות צחורות, עמדו משני צידי הרב ודנו עימו בתורה. פניו של רבי יהודה קרנו. רטט עבר בנו. נותרנו קפואים על מקומנו, צופים ביראת קודש במחזה שלא מן העולם הזה. בקושי ניתקנו את עצמנו משם.

כשהרב פתח לנו את הדלת, האורחים המסתוריים לא היו בחדר. הרב הזמיננו פנימה בחביבות. אינני יודע מנין אזרתי אומץ, אך הסקרנות בערה בתוכי, ושאלתי: "היכן האורחים הנכבדים שלמדו עימכם תורה?". הבעת השתוממות וחרדה עלתה על פני הרב. "ראיתם אותם?", שאל.

השפלנו את עינינו בהכנעה. הרב פנה אלינו בטון רציני ואמר: "עליכם לשמור בסוד את שראו עיניכם. אלה נשמות צדיקים שבאות ללמוד איתי בכל בוקר".

"משה", אמר אביך בחיוך אבהי, "אתה עדיין ילד. אני מברך אותך שתראה ברכה במעשי ידך, ותהיה לך פרנסה ברווח. ואילו אתה", פנה אל גיסי המבוגר, "מאחר שראית את המראה, עליך להישמר ולהיזהר במצוות וביראת שמיים, לבל תאבד את מאור עיניך!".

ואכן, דברי רבי יהודה התממשו. נעשיתי אדם אמיד, ואילו גיסי איבד למרבה הצער את מאור עיניו.

השנים חלפו, הוסיף משה וסיפר. יהודי טריפולי עזבו את בתיהם ועלו לארץ. משפחתי שוכנה במעברה ליד פרדסיה. אחרינו באו עוד אלפי יהודים מלוב. התרוצצתי בין האוהלים וחיפשתי את מורי ורבי – לשווא.

במרוצת השנים עשיתי מאמצים רבים בניסיון לאתרו. עברתי בריכוזים של עולים מלוב, וחקרתי עליו בכל מקום אפשרי. מאמציי לא נשאו פרי והתייאשתי.

לילה אחד בא רבי יהודה בחלומי. "משה, משה!", קרא, "מדוע אינך מבקרני?". התעוררתי מזיע ונסער. הבנתי שרבי יהודה הסתלק לבית עולמו, והוא מצפה שאחונן את קברו. כעבור כמה שבועות נשנה החלום.

חידשתי את מאמצי החיפוש, עד שיום אחד הגעתי למושב עלמה שבצפון, שבו חיים עולי לוב רבים. עברתי מבית לבית ושאלתי על רבי יהודה שלג. קשישה כבת מאה זיהתה אותי משנות ילדותי, ואף נקבה בשמות הוריי. היא סיפרה לי כי רבי יהודה נפטר שנה או שנתיים אחרי עלייתו ארצה, והפנתה אותי למושב בן-זכאי.

באתי למושב ורבה הייתה הפתעתי לגלות כי יש בו בית כנסת שעליו מתנוססת הכתובת 'בית כנסת בית יהודה'. בהתרגשות גדולה עליתי אל קברו של מורי ורבי. עימי היה חבר, ומתוך תפילה נסערת ביקשנו שהצדיק יעתיר תפילות על בתו הרווקה וימציא לה זיווג הגון. כך היה. בתוך כמה חודשים הקימה בית בישראל.

החלטתי לגמול מעט לנשמתו הטהורה של רבי יהודה, ולהקים ציון ראוי על קברו. זה סיפור השיפוך שראיתי, מעט מן הכבוד הראוי לצדיק מופלא זה.

זאת כרטיסייתי (מאורות הדף היומי, גליון 1086)

הוא צעד כמו כולם אל בית המדרש, בשעת בין הערביים, לאחר סיום העבודה. חליפה מהודרת, עט מוכסף, תיק עסקים אחוז בידו האחת וגמרא מסכת שבת בידו השנייה. מגיד השיעור קיבל את פני המצטרף החדש בחביבות, שאלו לשמו ולמקום מגוריו, איחל לו כי יזכה להתחיל ולסיים מסכתות רבות והשיעור התחיל.

"אנו אוחזים בדף..." השיעור קלח מפיו של מגיד השיעור, ועם סיומו הבחין כי המצטרף החדש שולף את ארנקו, מוציא ממנו פיסת נייר קטנה ומניח אותה כסימנייה בין דפי הגמרא. מגיד השיעור אימץ את עיניו ונוכח לדעת כי הלה משתמש בפתקית הקטנה המונפקת על ידי נהג האוטובוס כקבלה על תשלום נסיעה. - כבודו, הנה לך סימנייה מהודרת של "מאורות הדף היומי", נוחה יותר ועמידה בהרבה. - תודה על המחשבה, אבל אני מעדיף להשתמש דווקא בכרטיסון הקטן. רוצה לדעת מדוע? בבקשה, מגיע לך, אתה הרי מלמד אותי תורה, כדאי שתדע איך הגעתי לכאן.

זה שנים רבות לא נסעתי בתחבורה הציבורית. משום מה, לפני ימים אחדים נחה עלי הרוח ושיניתי מנוהגי. בפני עמדה נסיעה ארוכה, והחלטתי לנסות את האוטובוס, ותוך כדי הנסיעה להתכונן לישיבת העסקים בה עמדתי להשתתף. האוטובוס עצר, עליתי, הושטתי לנהג שטר כסף, מניין לי לדעת את מחיר הנסיעה, ובעודי תר בעיני אחר מקום ישיבה, קרא הנהג: אדוני! אתה שומע - ? כן, בבקשה. הוא העביר מבט חטוף על פני ושאל: וותיק או רגיל - ? וותיק או רגיל? חשתי פיק ברכיים. אני בן חמישים ושלוש, צעיר? לא כן? סלח לי, שאלתי אותו ליתר בטחון, ותיק זה אדם בן שישים וחמש? הנהג הנהן בקוצר רוח, נו, וותיק או רגיל? - רגיל, רגיל, אדוני. אף פעם לא אמרו לי שאני וותיק.

התיישבתי על כסא פנוי, כבר לא היה איכפת לי היכן אני יושב, והמחשבות החלו להלום בראשי. אני שופע מרץ עלומים, כל מכרי יודעים זאת, אומרים זאת וחשים זאת על בשרם. את כל משימותי אני מבצע במהירות, בנחישות ובדייקנות. אני וותיק ? אני ? איזו מן הגדרה מעודנת לעובדה מחרידה, שרוב ימי חיי חלפו ואינם. מחשבותיו לא נתנו לו מנוח. הוא ער לעובדה כי על ראשו מתחוללת מלחמה של ממש בין השחור לבין הלבן. הוא גם ידע היטב מי ינצח בסופו של דבר, מבין החיילים התשושים שיוותרו בחיים. זקנו המטופח לא נמלט מן המאבק העיקש. אבל "ותיק"? "ותיק ???"? בהגיעו למקום הפגישה, היו מעייניו נתונים במקום אחר. מעולם לא העסיקוהו מחשבות על אודות הזקנה. עתה באו הם אליו בלא שהזמינם. ותיק. הפגישה הסתיימה ללא תוצאות. הוא לא היה מרוכז, לא היה עם מי לדבר. בסיום הפגישה שאלו אחד ממכריו, קרה משהו? אתה זקוק לעזרה? הוא השיב תוך כדי הרהורים: אמור לי, בן כמה אני נראה? הלה פנה והלך לו, כשעל פניו הבעת חמלה. אתה שומע ? חזרתי הביתה, ניגשתי לארון הספרים, התקררתי אל הש"ס המפואר שהוענק לי לפני שלוש שנים שנה על ידי חותני שיחיה, והתבוננתי בו ממושכות. סיפור חיי היה מקופל בכרכי הש"ס המפואר. סיפור עצוב קמעא, שגם הצלחתי הפיננסית אינה מפיחה בו חדווה. כריכותיהן של מספר מסכתות ישיבתיות היו משומשות. השכבה העליונה סדוקה, הצבע התקלף, הדפים מהוהים. למדו בהן. מספר כרכים נוספים בלטו בבהקם לעומת הכרכים המשומשים, אך אלה עדיין היו שמורים היטב. לא למדתי בהם הרבה. התבוננתי בכרכי התלמוד, מסכת אחת ועוד מסכת אחת, רובן חדשות. נכון, בין ידידי אני נחשב כאיש ספר. לעתים קרובות אני מעלה בפניהם רעיונות על פרשת השבוע, בשמחות אני מרתק את הקהל בדרשות בנויות היטב, אבל תכלס... 'עתה ניצב הש"ס מול עיני ותבע את עלבונו: כבר אינך ילד! אמנם הנהג טעה, אולם הגעת לגיל שמסוגלים לטעות בך! מתי תספיק ללמוד את הש"ס ? בחודש טבת חגגתי עם כולם את סיום המחזור של לימוד הש"ס. באמת שמחתי, כל כך הרבה יהודים גמרו את הש"ס. אני? כמעט הצטרפתי, אבל לפני שהספקתי להעמיק חשוב, המשכתי להסחף בקצב החיים המהיר, הלוחץ, המשעבד, שהשתיק את נקיפות המצפון. עד כאן. עד ה"ותיק או רגיל". כאשר עמדתי מול הש"ס המבוויש, החלטתי: "ש"ס יקר שלי. אותך למדו אבי, סבי, וכל הדורות למעלה בקודש. עליך מסרו אבותי את נפשם ולעיתים גם את גופם. אליך התנכלו אומות רבות כח, אשר העלו אותך על המוקד פעם אחר פעם, ואתה שרדת. בסבלנות עד אין קץ, אתה ממתין לי בארון הספרים שלי. שנה חולפת שנה באה, ואתה כאן, מחכה. ש"ס יקר שלי, הגיע זמן גאולתך. אני כאן, מגיד שיעור יקר, בקביעות. אני סומך עליך שתוביל אותי בין משעולי התלמוד, תנחה אותי בסוגיות הגמרא, ותסביר לי את כל מה שצריך. בעוד שבע שנים, בעזרת ה' יתברך, אעמוד מול הש"ס שלי, הוא כבר יהיה "וותיק", אבל אני ארגיש שחיים חדשים מפכים בקרבי. אתה מבין למה אני משתמש בכרטיסיה כסימניה ? מגיד השיעור מחה דמעה שזלגה מעינו. ידו לא הרפתה מן הסימנייה של "מאורות הדף היומי" - "תן אותה לבן שלך, שישתמש איתה בש"ס החדש שקיבל זה עתה מחותנו. גם הוא מוזמן."